

Dotaz

Je přípustné stanovit srážku při odkupu podílového listu investiční společností dle § 13 odst. 1 zákona o investičních společnostech a investičních fondech tak, že bude postupně snižována v čase v závislosti na době, po kterou měl podílník podílový list v majetku nebo na době, která uplynula od vydání podílového listu ?

Odpověď

Podle § 13 odst. 1 věta druhá zákona č. 248/1992 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o investičních společnostech a investičních fondech“), může být v případě odkupu podílového listu investiční společností snížena částka, za kterou je podílový list odkupován, o srážku uvedenou ve statutu otevřeného podílového fondu. Tato srážka je institutem obdobným přírážce dle § 12 odst. 2 a 3 téhož zákona.

Vzniká otázka, zda je přípustné zakotvení této srážky ve statutu tak, že bude postupně snižována v čase v závislosti na době, která uplynula od vydání podílového listu, a to zejména z hlediska případného rozporu s § 11 odst. 4 zákona o investičních společnostech a investičních fondech pro možnou diskriminaci některých podílníků nebo s § 14 odst. 1 písm. a) téhož zákona pro rozpor se zájmy podílníků.

Je třeba uvést, že rovnost všech podílníků dle § 11 odst. 4 zákona o investičních společnostech a investičních fondech nelze chápat jako rovnost absolutní. Je nezbytné respektovat její zřejmý relativní charakter. Není nutné poskytovat za všech okolností všem podílníkům stejná práva, je ovšem nezbytně třeba poskytovat jim stejná práva za shodných podmínek (srov. výklad podobných antidiskriminačních klauzulí v jiných právních odvětvích). Pokud se však podílníci nacházejí v odůvodněně odlišném postavení, je přípustné, aby se jejich práva přiměřeně lišila. Trvat na stejném principu by v takovém případě mohlo založit stejně diskriminaci, jako při různém přístupu za stejných podmínek.

Diskriminační, a proto nepřijatelná pro rozpor se zákonem, by pravděpodobně byla úprava umožňující stanovit odlišnou srážku u podílových listů vydaných ve stejnou dobu (resp. které jejich majitelé nabyli ve stejnou dobu), požádají-li jejich majitelé ve stejnou dobu o zpětný odkup. Pokud je však výše srážky závislá pouze na čase, tj. době, kterou byl subjekt podílníkem (resp. době, která uplynula od vydání podílového listu), jde o přípustné ustanovení. K diskriminaci nedochází, neboť se stejné pravidlo použije na každého podílníka, který splní předem stanovené objektivní podmínky. Tyto podmínky jsou pro všechny podílníky shodné a všichni podílníci jsou si rovni v možnosti tyto podmínky splnit. Zda-li tyto podmínky skutečně splní, závisí pouze na jejich vlastním rozhodnutí. Konstrukce srážky musí jednoznačně vyplývat ze statutu a musí být v praxi použitelná.

Při zavedení institutu srážky snižované v čase dojde v konečném důsledku ke snížení, případně k vyloučení srážky, vzroste proto výsledná částka, kterou podílník po určité době obdrží. Snižování poplatků, které jsou podílníci povinni platit a zvýšení částky, kterou při odkupu podílového listu obdrží, je-li závislé na podmínkách shodných pro všechny podílníky, zjevně není nijak v rozporu se zájmy podílníků, naopak je s nimi v souladu. U nového podílového fondu tedy takto konstruovaná srážka nepřináší žádné problémy.

Složitější situace je u fondů, které již existují. Bez dalšího je přípustná změna, při které nedojde ke zvýšení srážky pro žádného z majitelů podílových listů, kteří nakoupili podílové

listy před uveřejněním změny statutu podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona o investičních společnostech a investičních fondech (dále jen „dosavadní podílník“). Pokud by však srážka vzrostla byť i jen pro některé dosavadní podílníky, Komise požaduje, aby investiční společnost dala dosavadním podílníkům možnost odkoupit jejich podílové listy za původních podmínek. Účinnost takových změn statutu je proto třeba odložit o dostatečnou dobu po uveřejnění změny statutu takovým způsobem, aby dosavadní podílníci mohli využít odkupu za původních podmínek – za dostatečnou považuje Komise dobu nejméně tři měsíců. Další podmínkou schválení změny statutu v takovém případě je, aby se do doby, která je základem pro výpočet výše srážky započítala doba, která uplynula od okamžiku vydání příslušného podílového listu nebo od doby, kdy podílník podílový list nabyl. Jestliže podílový fond vznikl přeměnou z investičního fondu, započítá se nejdéle doba, která uplynula od vzniku podílového fondu. Tato pravidla eliminují nebo alespoň zmírňují nepříznivou změnu podmínek, za kterých podílníci původně nakoupili podílové listy.

Výše uvedené požadavky jsou odůvodnitelné ve světle ustanovení § 5a odst. 3 zákona č. 248/1992 Sb. a povinnosti Komise plnit úkoly podle § 2 odst. 2 zákona č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, které nepochybně zahrnují i ochranu investorů a které Komise musí zohlednit i při schvalování změny statutu podílového fondu. Při splnění zmíněných podmínek je snižování srážky v čase v souladu s požadavkem nediskriminace i v souladu s ochranou podílníků. Současně posiluje i ochranu kapitálového trhu před spekulativními obchody s podílovými listy založenými na znalostech možného budoucího vývoje kursů aktiv, která jsou součástí portfolia podílového fondu.

Komise proto konstatuje, že nastavení srážek ve statutu fondu tak, že výše srážky klesá s dobou, která uplynula od vydání podílového listu nebo s dobou, po kterou měl podílník v majetku podílový list, není za určitých podmínek v rozporu s platným právem. Výše srážky musí být pro všechny podílníky ve stejném postavení stejná. Vzroste-li výše srážky pro dosavadní podílníky, musí být účinnost změny statutu odložena nejméně o 90 dnů od jejího uveřejnění, aby dosavadní podílníci měli možnost požádat o odkup za původních podmínek. Těm podílníkům, kteří se rozhodnou v podílovém fondu setrvat a odprodat svoje podílové listy teprve za účinnosti nového srážkového systému, musí být do doby pro výpočet výše srážky započítána i doba, která uplynula od okamžiku, kdy byl podílový list vydán nebo kdy podílník podílový list nabyl.

Prezidium Komise schválilo dne 14. května 2002.

Kontaktní osoby: Eva Levorová, 21096408,
Michal Franěk, 21096461.